FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XVII.

Kolozsvár, 2012. március 22–23.

„ÉGIGÉRŐ TEMETŐ” - MEXIKÓVÁROS

RÉTFALVI Donát

Abstract

The “Vertical Necropolis” being proposed is intended as a new prototype model for burial at a global level, a model which, given the unbridled growth of today’s cities, would provide a ludic-urban place where the deceased can be visited, which at the same time would serve as a landmark within the city. The “Vertical Necropolis” is a self-sufficient building where visitors will be able to enjoy the comforts of a luxury hotel while, at the same time, sensing a less serious and formal atmosphere. In this way, visitors will be able to participate in a unique experience in one of Mexico’s most beautiful districts. These “Catacombs in the Air” should become a landmark within the city, composed of a state-of-the-art necropolis, the functioning of which must be based on contemporary standards of hygiene, cleanliness and attention for the relatives of the deceased. The objective of this cemetery is the establishment of a structure recognizable from a distance, so that the ancient rites of incineration, burial and visits to the mortal remains of the deceased may continue to be domestic, familial and everyday rites –as they were in ancient cultures- included as part of the urban fabric. Like the famous “La Recoleta” cemetery in Buenos Aires (with more than 1,000 mausoleums), which is located in the heart of the city and visited by more than 30,000 people each year, this Necropolis is intended as a bohemian attraction, where visitors will be able to enjoy the landscape and funereal architecture (this kind of attraction is visited by more than 200 million tourists a year around the world)

Key words:

necropolis, competition, mexico, architecture

Összefoglalás

A “vertikális nekropolisz” pályázat keretében egy olyan új temetkezési modell prototípusát kellett kidolgozni, mely tekintettel van a mai városok növekedésére, de mégis képes újfajta teret nyújtania, ahol a halottakat meg lehet látogatni, ugyanakkor landmark-ként is funkcionál. A “Függőleges nekropolisz”-t egy olyan önálló, önfenntartó épületként definiálta a kiíró, ahol az ide látogatók kevésbé nyomasztó és formális légkörben, különleges élményben részesülhetnek Mexikó egyik legszebb területén. Ennek a “Légi Katakombá”-nak a város tájékozódási pontjává kell válnia, fejlett nekropolisszá megfelelően a kor higiéniai elvárásainak. A cél olyan ikonikus megjelenés, struktúra létrehozása volt, mely távolról felismerhető, ahol a hagyományos szertartások, hamvasztás, elhunytaink földi maradványának a felkeresése, családi és mindennapi rítusok – úgy mint az ősi kultúrákban - részét képezheti a városi életnek. Mint a híres “La Recoleta” temető Buenos Airesben (több mint 1000 mauzóleummal, kolombáriummal), mely a város szívében található, és ahol évente több mint 30000 ember fordul meg. Érdekes volt megismerkedni egy távoli ország kultúrájával, vallásával, tradícióival, és megtapasztalni azt, hogy a világ túlnyomó részén a halál nem feltétlen szomorú, és nem feltétlen a kizárólagos befejezést, elmúlást jelenti. Egy olyan 100 méter magas „Landmark”-ot kellett tervezni, amiben a temető a megszokottól eltérően vertikális irányban terjeszkedik. Meghökkenítő elgondolásnak tűnt, ugyanakkor hatalmas kihívásnak.

Kulcsszavak:

nekropolisz, pályázat, temető, mexikó, építészet

1. A kihívás

Mexikó mindig is nyitott volt a Halál témakörére. A Halált karnevállal ünneplik felvonulások, privát és nyilvános szertartások keretében, az ősi mexikói kultúra gondolatvilágának szellemében, mely túlélte a gyarmatosítást, és helyenként keveredett az európai kultúrával. Napjaink virrasztásos ünnepe, a Halottak Napja, az új spanyol földbirtokosok és gyarmatosítók szellemi hódítása által alakult ki Michoacán. A mexikói őslakosok számos halállal kapcsolatos rítust végeztek, melyek nagy hatással voltak az első spanyol hódítókra, akik az ellentétes vallási nézeteket az evangelizáción keresztül próbálták egybeolvasztani. Az ősi időkben Tírepetíno egy fontos vallási központ volt, az Ősök emlékének szent helye. Sárga virágokat ("Cempasúchil") kínáltak ott, és a halottak napján a Mexikák, azaz az Aztékok felmásztak a házaik tetejére, és őseik (primitív isteneik) nevét kiáltották észak felé tekintve, és kérték őket, hogy fogadják el az ajtóik elé helyezett ételáldozatokat. A Halál oltárát úgy díszítették, hogy a látvány a szemlélőt rabul ejtse. Mindezt kontrasztos színek, illatok és fények rendkívül hatásos kombinációjának alkalmazásával érték el. Minden régióban az oltár fogadta a halottakat, akik egy hosszú túlvilági útról térnek vissza látogatóba. Az oltáron elhelyezett elemek körültekintően lettek kiválasztva. A Víz, mely az életet forrását szimbolizálja, hogy a lelkek szomját oltsák és erőt kapjanak a visszaútra, a Tűz, mely ősi időkben égő fenyőmagokból készített világító sávokkal, napjainkban, különösen éjszaka gyertyákkal, petróleumlámpákkal világítanak. Ezek a lángok jelképezik a hitet és a reményt, mely megvilágítja az utat a halott számára földi otthonához. Mexikóban eredetileg a holtakat a templomok belsejében, átriumában temették el. Ennek bizonyítékai mai napig fellelhetőek a Mérida katedrálisban, ahol a főhajót szegélyezik a sírok. Ebben a templomban a padló nagyrészt márványból és ónixből készült sírkövekből áll, az odatemetettek neveivel. Ezt a szokást a Juarist uralom ideje alatt betiltották, amikor is civil temetőket alapítottak.

A nyugati kultúrában a temetkezés helye egy átmeneti térként szolgált, ahol az elhunyt földi maradványai várják a végső ítélet napját. Ezért hagyományosan a sírokat különböző művészeti eszközökkel díszítették (szobor, idézetek, festmények, stb.), melyek szimbolikus jelentéssel bírtak, témájuk a halál és a halott lelkek végzete. Ez a sírművészet pogány formákból fejlődött gazdag díszítéssé (oszlopok és obeliszkok, fűzfákkal és csavart ágakkal, hamv-vedrek, koponyák), angyalábrázolással, keresztekkel és a megváltás szimbólumaival. Irodalmi alakok megjelenése az egyre művészebb szoborformálásokban a tizenkilencedik század közepétől a huszadik század első évtizedéig figyelhető meg a mexikói temetőkben. Napjainkban már csak elszigetelt példák adódnak erre, a temetkezés szabványosított, művészeti értékük, szerepük csökkent. Ezek a temetkezéshez kapcsolódó kifejezőeszközök minden korban hordoznak esztétikai értéket, ugyanakkor szemléltetik az őket létrehozó társadalom nézeteit és hitét. Nem mindenhol övezi bánat a halottakra való emlékezés napját. Akadnak kultúrák, ahol az elhunytak emlékére cukorból készült koponyákat nassolnak, vagy sírjuk mellett táboroznak és mulatoznak néhány napig a hozzátartozók.

A Mexikóban - és különféle változtatásokkal egész Latin-Amerikában - gyakorolt hagyomány eredete alapvetően Azték, a katolikus rituálékkal később keveredett. Utóbbinak köszönhető, hogy az ünnepet november első két napján tartják, ugyanis az aztékoknál az Augusztus volt a halottakról való megemlékezés hónapja. A mexikói hagyomány szerint a megemlékezők ajándékokkal halmozzák el a halottakat, a halott gyerekeknek játékokat, a felnőtteknek gyakran tequilát raknak a sírokhoz, a virágok pedig arra szolgálnak, hogy odacsalogassák a halott szellemeket. A halottaknak szánt ajándékokat, ételeket a családok otthonukban is kirakják, közben pedig a halottról szóló anekdotákat, történeteket mesélnek egymásnak.

2. Los Dias de Muertos („halottak napjai”) fesztivál.

A háromnapos ünnep legtöbbször október 28-án kezdődik, s belemegy a november elsejei Mindenszentek, illetve az azt követő keresztény halottak napja is. A családi körben megtartott emlékeztetést a legkisebb falutól a legnagyobb városig parádék és tűzijátékok tarkítják. A halottakat étellel, itallal, virágokkal, füstölőkkel és más ajándékokkal várják vissza a család otthonába, hogy ott töltsenek egy-két napot. A Los Dias de Muertos ideje alatt az élők is ajándékokkal lepik meg egymást. Az ünnep jelképe a mereven vigyorgó táncoló csontváz. Országszerte a Halál főszereplésével népi és szépirodalmi színdarabokat mutatnak be a tévében, a rádióban és a köztereken. Mindenszentek ünnepe (november elseje) és a halottak napja (november másodika) keresztény eredetű vallási ünnepek. Előbbi a VIII., utóbbi a X. században (Szent Odilo clunyi bencés apát kezdeményezésére) alakult ki, s vált Nyugat-Európában a XII-XIII. századra mindenhol elterjedté.

"...homályosan tudjuk, hogy az élet és a halál nem más, mint két egymással kibékíthetetlen ellentétes mozgás, amelyek ugyanakkor egyazon valóságnak a kiegészítő elemei." Oktavio Paz, mexikói író.

3. A pályázat célja

A "MEXICO DF 2011" pályázat legfőbb céljait az alábbi módon definiálta a kiíró:

- A szigorúan szabályozott és bonyolult Mexikói építőipar fellendítése nívós, nemzetközi építészeti alkotások segítségével
- Elősegíteni, hogy a világ minden tájáról érkező építészeti ötletek találkozassanak, és ezen keresztül felszínre kerüljenek a legjobb megoldások
- Összegyűjteni azokat a legjobb megoldásokat, melyek alkalmasak felhívni a figyelmet a Mexikói kultúrára és Mexikó halálkultuszának hagyományaira
- Építészeti, urbanisztikai és társadalmi vita generálása

4. A koncepció rövid összefoglalása

A feladat helyszíne Mexikó város Chapultepec parkerdejében található Mayor tó volt. Az ötletpályázat kiváló lehetőség az építészeti kísérletezésre, párbeszédre, kérdések indítására a témával kapcsolatban.

Vízióinkban az épület keskeny penge szerű képződmény, mely mint egy hatalmas sírkő áll a tóban.

A temetkezés hagyományainak megőrzésén túl fontosnak tartottuk a környezethez való kapcsolódás fontosságát, a temetkezéshez kapcsolható hangulatok építészeti újrafogalmazását.

A legnagyobb kihívás volt mindezt úgy elérni, hogy a landmark jellegből fakadó turisztikai felértékelődés összeegyeztethető legyen az épület alapfunkciójával.

Az épületet a koncepció alkotása során három fő részre tagoltuk. Az első a víz felszínének szintje, a megérkezés terme. Ez a fő közösségi tér, a közös búcsúzások helyszíne, ide érkezik hajóval az utolsó útján a halott. A függőleges irányú temetkezés értelmezése során létrehoztunk egy olyan ismétlődő funkcionális térbeli blokkot, mely magába foglal egy többszintes lépcsőzetesen emelkedő temetődarabot, ahol a szemlélő a sírok között haladva úgy érzi, mintha egy dombra épített temetőben lenne. Ez alatt, mint egy altemplomi szinten helyeztük el a ravatalozókat. Az épület ezen oldala teljesen transzparens, a szemlélő a temetőben sétálva teljes panorámát kap a városról, a cél pedig az volt, hogy a térben való mozgás során ne érezze, hogy egy zárt épület tereiben mozog. Úgy szerettük volna megoldani a toronyházszerű temetkezést, hogy a térélmény mindenképpen olyan legyen, mintha a szabadban lennénk. Éjszaka, vagy ünnepekkor pedig a sok színes virág, a gyertyák fénye és a sírok közt hömpölygő emberek látványa sejlik át az épület tömegén, így a távoli szemlélő számára is egyértelművé válik az épület szakrális funkciója.

A harmadik eleme az épületnek a családi sírhelyek, az urnák elhelyezésére alkalmas területek kialakításáról szól. Ez a keskeny függőleges "zöld" felület a transzparens fallal átellenes homlokzati oldal, kívülről füvesítve, kisebb nyitásokkal törve a megemlékezések helyén. A zöld oldal felől szemlélve az épület rétegződését a fű jelképezi szimbolikusan a talajt, amibe temetkezünk, a temető blokk pedig magát a földet, amiben a sírok vannak.

5. Összefoglalás

Érdekes volt megismerkedni egy távoli ország kultúrájával, vallásával, tradícióival, és megtapasztalni azt, hogy a világ túlnyomó részén a halál nem feltétlen szomorú, és kizárólagos befejezés. A nagyléptékű feladat keretében olyan problémákra, kérdésekre kerestük a választ, melyek túlmutatnak a hagyományos szakrális építészetten. Új formai, funkcionális és urbánus megoldást kerestünk egy olyan lehetséges jövőbeli problémára, mely képes múltat tisztelő módon a hagyományokat életben tartani, ugyanakkor egy későbbi vita alapjául is szolgálhat a témában.

Rétfalvi Donát,

PTE, Pollack Mihály Műszaki Kar, Tervezési és Építészeti Ismeretek Tanszék

7624, Magyarország, Pécs, Rókus u. 2.

Telefon / Fax: +36-72-501562

E-mail: retfalvi@pmmik.pte.hu Web: www.rga.hu